

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ambrosius Calepi||nus Bergomates: professor de||uotus
ordinis Eremitarum sancti Au||gustini: Dictionum
latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]:
earu[n]de[m]q[ue] interpre||tationu[m] collector ...**

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

J Ante T

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97871)

Ithomache pe. core. nomen compositū et ἰσχω βα-
deo: μάχη pugna. Quo noie dicta est dipodamia:
que habuit in nuptiis suis pugna centauroz. Hec fu-
it Athraji filia/que nupit perit bo.

Iste sis. et idis. acm facit isim: Inachi filia/Jo prius di-
ca: que olim pererrans/cū ad Nili fines peruenisset
Jouis amatois ope formā vacce immutavit. Est q̄
ad Egyptus pro dea celebrata. De qua Luca. libro
vj. Ihes in templa tuā romana recepim⁹ isim. Hoc
etiā nomine dicta est insula in sinu arabico. Suidas.
ἰσσι αὐτῆ λεγῆσαι ἡν ἠρπαστορο ἰευσεῖσιν ἀρ-
γούσιν καὶ τῆν ἠρ ἀρ φοβου μεροσ αὐτῆν με-
ἰσθαλλε ποσε μερ εἰσ λευκῆν βοῦν ποσε δε
εἰσ μελλαιραρ ποσε δε εἰσ ἰα σουσ ἀρ μεθῆσ
πλαρω μεροσ ἠλθῆρ εἰσ ἀγυτῆσιν.

Ismarus penul. core. generis mascu. in plurali neutri:
mons Thracie alper et incultus ex vna parte: ex alia
fertilis vinetis et oliuetis: que Dybeus incoluit: vbi
Ismara vbs Liconia fuit. Virg. Nec tñ rhodope
mirantur et ismarus oppea.

Ismenus penul. pro du. suat? Boetic: ab Ismeno pelag-
gi suo cognominatus. Statius. Dorruit ingenti ve-
nientem ismenon aceruo.

Isoocrates penul. core. nomen maximi oratoris greci: q̄
perfectus magister: et scripsit multa preclare: et docu-
it alios: cui⁹ domus cuncte grecie quasi ludus quida
paruit atq̄ officina discendi.

Isomyia cū accētu i penul. latine iuris equalitas dicit.
Isellum: ciuitas in Umbria ex altera montium parte:
qua Camertes.

Israel interpretatur vir videns deum: quod nomen im-
positū fuit Jacob patri arch: a quo Israelie penul.
pro du. qui de Israelis stirpe sunt: qui pius Iacob:
dicebatur. Sed postq̄ in duo regna populus hebze
oum diuisus est: tunc dug tribus que de stirpe Juda
reges habebant: iudeorum nomen sortit: Reli-
que decē tribus Israelis nomen tenuerūt: et ab Is-
rael filio Isaachi regio maioris Asię Samaria con-
termina dicta est Israel. Dicunt et Israelitides a no-
minatiuo singulari israelitis idis. et israelitis. Hiero.
in libro Numeri. Arrepto pugio ingressus est post
virū israelitidē. Sic Hadian madianitis et madiani-
tidis. Doab moabitis et moabitidis.

Isa: insula i mari adriatico/adiacēs Dalmatie: vt Pro-
le. libro. ij. scribit: qua fuit Ihsa: nō ignobilis ciuitas:
a qua Ihsus a. um.

Istus: vbs Sicilie et Syrię fluius.

Ister istri: fluius Europe permagnus: quod et Ister
dicitur: quando scz flumen sequitur: vt inquit Pro-
bus. Hoc et Abduban et Danubiū vocatur. Vide
in dictione Danubius.

Istria Italie regio illyrio contermina: que in latitudine
xl. pas. millia: in circū. cxxv. millia cōplectit a for-
mide nūc Tisano fluiuo ad sanaticū sinū: in quo Iri-
sa amnis decurrēs Istria ab Illyrio dirimit. Istro-
rum gente fama est originē a Lolchis duxisse: missis
ab Oeta rege ad argonautas persequēdos: qui vt a
Ponto intrauerunt Istria: ne raptos inuenissent
sue metu reg/ siue tēdio lōge nauigatiōis iuxta Bq/
legiā cōfederāt: istrig ex amnis noie quo a mari ces-
serāt sunt appellati. In ea est Iustinopol vbs: quam
Iustin⁹ impator extruxit: a q̄ Paul⁹ vergen⁹ vir elo-
quentissimus originē duxit.

Isthmus: ea terre strictura est q̄ in duo maria iter porri-
git. Qui. Qua duo porrecte longe freta detinet isth-
mos. Sunt autē duo isthm⁹: achai⁹ seu corinthiac⁹:
et thraci⁹: isthm⁹ corinthiac⁹ angusta est et breuis ter-
ra. De quo Pōpo. scribit. Hoc ideo isthmo cogno-
mē esse: q̄ q̄tuo: milliū spacio egeēt mare ab Ionia
submouēs angusto tramite bellā Deloponēsi an-

nectit. Sup hoc isthmo fuit vbs corinthi. Thracius
isthm⁹ (inq̄ Solinus) in Thracia est similis angu-
stus et pari latitudine arcti maris: cui⁹ littoza vbes
vtrinq̄ sec⁹ ostentāt propontidis orā: insignit pacrye
melana sinū cardia. Plin. lib. iij. Super hoc isthmo
scribit fuisse Cardia ciuitatē.

Ante T

Ita aduerbiū similitudinis geminum superlatiuū expo-
scit: siue nominis/ siue aduerbi. Cicero libro de ora.
Et quisq̄ grece optime sciret ita esse neq̄simū. Vel
habet verbū vim superlatiuū habens. Idē in Lato.
Et quisq̄ grate antecedit/ ita sententię principū ob-
tinet. Interdū euz comparatio: significatō sic. Quisq̄
valde. Teren. in An. Nō ita dissimili sunt oratōe ac
silo. Quādoq̄ optātis. Pacu. Ita te dū amē: ita ti
bi p voto secūdent omnia. Quādoq̄ illatiua cōiunctio
est/ pro igitur. Cicero. Ita nobilissima ciuitas Sic-
cie/ et olim potentissima: sepulchrū ciuis sui ignoras:
set/ nisi ab homine arpinate didicisset. Similiter quā
do componitur cū q̄: semper est coniunctio causal: et
habet accentū in prima: et dicimus itaq̄. Si autem
dug partes sunt: habet accentū in penul. et dicim⁹ ita
q̄. Teren. i Andria. Immo ita volo: itaq̄ postulo vt
fiat. Plau. in Am. Terū ita animat⁹ fuit itaq̄ sū nūc
vt ea te patera donem.

Ithaca: insula ante Epiz i qua regnauit Ulysses. In ea
etiā vbs eiusdē noie: vt inq̄ Prole. lib. ij. Ibi etiā
mons Heritos: a quo tota insula q̄ns dicta Heri-
tos fuit. Virg. Heritos ardua saxis.

Italia: Europe regio: p̄ Ithesperia ab Ithespero Ath-
lantis fratre: qui a fratre pulsus/ et Hispanie et Ita-
lie dedit nomē. Siue vt Macroinq̄: ab Ithespero stel-
la q̄ occidui subiecta sit. Inde Denotria: vel a boni-
tate vini quod in Italia nascit. Nā greci οἰνον vi-
nū dicit. Ab Denotrio fabioz rege. Postea Ita-
lia ab Italo sculoz rege qui agriculturā Italos do-
cuit/ et leges posuit. Nam ad eam partē venit: in qua
postea Turnus regnauit: et suo nomine appellauit.
Virg. Est locus Ithesperia graui cognomine dicunt.
Terra antiqua/ potēs armis atq̄ vberē glebe. Deno-
trū coluere viri: nūc fama minores Italia dixisse du-
cis de nomine gentē. Timeus et Tar. a bobus vo-
catam dixerunt: quoniā tauri greca veteri lingua ita-
li vocati sūt: a quoꝝ multitudine et pulchritudine ita-
lia dixerunt. Latium hō pars Italie est. Est etiā di-
cta Ausonia (vt Aristoteles inquit) pars ad Tyrrhe-
nū versa. Estq̄ in forma cruris inter Adriaticū et thu-
scum mare: et a iugis alpium dorsoz apennini porre-
cta: se paulatim attollens vsq̄ ad rēginū verticem
et littoza baziōz extenditur: vltimo sui scinditur in
duo cornua: quorum alterum Ioniū spectat mare: al-
terum scilicet in extremitate rēgium oppidum ha-
bens. Eius lōgitudō ab Augusta p̄getoza que in al-
pineo sine sita est: et per Romā Capuamq̄ porrigi-
tur vsq̄ ad oppidum regium Solino teste/ decies cē-
tēna et viginti millia passuum colligitur: latitudo hō
quadringenta decem vbi maio: latitudo vbi hō mi-
noꝝ/ centum triginta sex: habetq̄ vmbilicum in agro
reatino: que dudū ex latere maris superi rubiconē sū-
uū p sinibus habuit. Diuidit autē in. xvj. regiones:
scz Liguriā/ Etruriā/ Latium/ Campaniam/ Lu-
caniam/ Calabria/ Apuliam/ Samiū siue Apuli-
um/ Picenum/ Flaminiam et Emiliā/ seu Romand-
olam/ Ambriā nūc ducatur spoletanā/ Balliā cisalpi-
nam/ Genetiā nūc Darchiā/ Taruianā/ Iapidā/
et Carniam nūc Fozulā/ et Istria. Ab Italia sunt
Italus a. um. et Italicus a. um.

Italica vbs in italia: que alio noie Confinium dicit: vt
ait Str. Alia in Hispania patria Syri italie.

Italicū: p hie gen^o quoddā nuncupatū ex ea parte Italie
q̄ quondā magna grecia dicta. Q̄ vt docet Aug^o li.
viii. de ci. dei: auctore habuit Pythagorā famū: a q̄
enā ferunt ipsū phie nomē erortū.

Itē aduerbiū significat itir: quāsi iterū idē.
Iter iteris p̄m Pūscia. Itiner dō itineris: p̄ actū edū:
licet iter nūc nō sit in usu: cū obliq̄ nois iter ab usu
discesserint. Plaur^o in Ver. Ergo iter epequi me-
um me fines. Tar. Expectant iter lōgo sermone le-
uare. Lucre. lib. v. Cōcūso itere r̄ labefactos itere
multo. Dicitū iter q̄ uebēdo quid tenet vel ab eūdo:
enā supinū est itū: siue ab ito frequentatiuo. Signifi-
cat quādoq̄ viā. Diero. in li. Numeri. Auertit se de
itinerē: et ibat per agrū. De mari etiā dicit. Te. An-
tu tibi hoc incommōdum euenisse iter nō hercle par-
meno verbis dici pōt: quantū re ipsa nauigare inco-
mōdū est. Iter facere est ire: q̄d et iter tenere dicitur.
Circ^o. Quo ve tenetis iter. Habere iter: idē q̄d itū-
rū esse: vt Iter habeo ad Cesarē. i. oportet me ire: vel
iturū ad Cesarē. Et viā facere: nō est iter facere: sed
locū vbi nō erat viā aperire.

Itineror: aris. iter factio.
Itinerariū: viatorū: vñ Itineraria dicunt cōmētarij ea
rū rez que in itinere acciderunt.

Iterum aduerbiū: id est rursus: vt Itaq̄ iterū ad Troiā
magnus mitret Achilles. Interdū significat secūdo.
Lice. i. arte veteri. Primo quidē decipi incommōdum
est: iterum fultū: tertio turpe.

Itero as. pe. cor. rursus aliqd ago: et q̄si p̄ iter factū re-
uertor. Bell. lib. j. p̄sunt p̄ eo. Sed eo Senatores q̄
magistratū curule nō dū cepērāt pedib^o iterauisse i cu-
ria. Sed hoc ab iter fit. In alia significatiōe ab itez.
Li. lib. j. Resistere atq̄ iterare pugnā iubet.

Itidē pe. cor. significat itir eodē mō: quāsi itez idē. Ter-
tio ad eū: atq̄ hec eadē q̄ tibi dixi dicam itidem illi.
Sue. de Aug. Ceteriones statione deserta itidem vt
manipulares capitali animaduersione puniunt.

Itiura pe. core. vbs in Tauro mōte parthiā versus.
A qua Ityrcus a. um. Est autē ityrcus epitheron
arcus. Unde dicimus Ityrcus arc^o r̄ ityrcas sa-
gittas: id est parthicos arcus r̄ parthicas sagittas: eo
q̄ parthi p̄cipue arcub^o et sagittis vtant in p̄lio.
Circ^o. Ityrcos capi toquent. in arc^o. Luca. Ity-
rcis curius fuit inde sagittis.

Itiome oppidū in Deloponelo: itēq̄ i Thessalia. An
ityomeus iupiter.

Itoma: ciuitas in Boetia: ab Itionio Amphyrctionis
filio: quā alij Itionem vocant. A qua et pallas ito-
nia est appellata.

Itio as. frequentatiuū est verbi eo is: vñ iter dicit.
Itiypballus. p̄zie membz virile crectū. Dicunt r̄ ity-
pballi curatores bacchi q̄ i orchestra saltabāt. Dico-
noie dicitur est p̄cipus ἰθυπαλλοσ.

Iturea regio est: a qua trucei populi.

I Ante V

Iube: crines animalū a collo pendētes. Unde iubati le-
ones dicunt q̄ iubas habēt: ad differentiā eoz qui iu-
bas nō habent.

Iubar. p̄zie stella q̄ ante solem ortum lucifer: post solis
occasū vesper appellat^o q̄ iubata appareat: vel q̄ splē-
do: ei^o diffundat in modū iubg leonis radios. Circ^o.
libro. iiii. It potius iubar eorto. Sepe tamē p̄ ipso
splēdore ponit. Quis. Et tremulū summa spargit in-
gēde iubar. Et non tm̄ de solis seu stelle: sed etiā de cu-
iuscūq̄ rei splendore: vt auri/argenti/gemmar̄ a lu-
cifero dici volunt: vnde et ad maiestare dominis tras̄
fertur. Claudi. Per fratris regale iubar. Et aliquan-
do ponit pro auro.

Iubeo bes. iussi/iussi: impero. Quincilianus. Nam q̄

uis infestum latronibus mare iussus intrauit: necq̄
simulauerim magnas fuisse causas patri cur hoc mi-
bi imperaret. Interdū iubere ponitur pro rogare.
Virgilius. Infandum regina iubes renouare dolo-
rem. Interdum pro aperte dicere: et quāsi exhorta-
ri optareq̄: vt Iubeo te saluere: Iubes me bene spe-
rare. Terentius. Iubeo Chremetem saluere. Inter-
dū pro decernere: vt Populus iussit: id est decreuit.
Inuenit hoc verbū cū accusatiuo. Quincilian^o. Pa-
ter me iussit. A iubeo fit iussio. Similiter iussus us. r̄
iussa: q̄ q̄ et iussi legat^o. Sisen. libro. iij. Tamen Tu-
dertib^o senatuscōsulto r̄ ppli iussu dat ciuitate. Ius-
sus cōponit iniussus. Terē. in Decy. Eodē incēdoz
ira te ausam facere iniussu meo.

Iubilū dicitur id quod ex gaudio voce: nec tamen ver-
bis explicat. Silius libro. viii. Et letus scopulis au-
diuit iubila cyclops.

Iubilo as. penl. core. De quo Aug^o. Iubilare proprie
est gaudium verbis non posse explicare: r̄ tamen vo-
ce restari quod corde conceptum est: et verbis expli-
cari nō potest. Non est verbis iubilat: sed solus gau-
dentium sonitus redditur quasi parturientis et pari-
entis cordis leticia in vocem rei conceptę que verbis
explicari nō possit.

Iucūda: a iuvo as. q̄ mentē et sensū iuuat. Et is dicit q̄
causa existit alteri vt ille gaudeat. Unde iucūde litte-
re: iucūda oratio/iucūda aspect^o. Luce. ad Hebr. cū.
Icūda in malis r̄ laudis nostre gratulatio tua iucūda et
timoris cōsolatio grata. Quādoq̄ iucundū dicit q̄d
est leticia plenū: vt apud eūde lib. iij. inuocat. Est mihi
iucūda in malis r̄ grata in dolore vestra erga me vo-
lūtas. i. leticia plena r̄ voluptuosa: qualis est in p̄pe-
ris. Grata: quāsi plena effect^o r̄ fruct^o. In iucūdo em̄
quedā gratia est delectationis. In grato etiā cōmo-
di. Quippe aspectus rosaz iucūdus est: aspect^o ple-
ne mellis gratus. In iucūditas: quāsi amgnitas q̄
dā ex qua nascit voluptas.

Iucūdoraris. voluptate/gaudiū r̄ delectatiōe assero.
Lactā. lib. iij. Quotidie autē iucūdabar an facie ei^o cū
letaret obo p̄fecto. Sed hic lumē p̄ gaudio afficiū
cut et diero. Nulli dubiū est omnē illā celestē die-
rūsalē tunc exultasse ineffabili leticia: tūc iucundam
esse inestimabili charitate: tuncq̄ cū omni gratulatiōe
iubilasse: q̄m festiuitas hec q̄ nobis bodie reuoluitur
annua illis omnib^o facta est cōtinua. Inuenit etiā iu-
cundo as. Aug^o lib. viij. de ci. dei. Exaltasti dextera:
iucūdasti oēs inimicos eius.

Iudea: Juda filio Jacob dicitur: qui fuit vnus ex. xij.
patriarchis. Mā licet fuerint. xij. trib^o q̄ a. xij. filius Ja-
cob descēderunt: a Juda tñ iudei sunt appellati: q̄ vt
Zu^o inq̄t de stirpe eius regnū veniebat iudeis. Pro-
phetauerat em̄ Jacob dicens: Mō deficiet princeps
de Juda: nec dux de femoibus ei^o: donec veniat cui
repromissum est. De tribu autē Juda venit domin^o
noster Iesus christus.

Iudęa deg. iudeozū regio dicta est: siue Juda indeclina-
bile. A qua iudaicus ca. cum. pro iudeus a. um. sicut
hebraicus/achaiicus/euboicus: p̄ hebręo/acheo/ eu-
bgo. Inue. Iudaicū edificant. Diuidit autē Iudęa in
duas partes: in citriorem et vltiorem. Hęc p̄ce
vocat: quia (vt inquit Plin^o) a ceteris iudeis iorda-
ne sit amne discreta. Mā et regio que tras̄ Euphra-
tem est Peræa nominat^o: vt docet Strā. sicut transpa-
danū qui trans padū habitāt. Sic Plin. lib. vi. citri-
orem galliā vocat quāsi p̄ce: hoc est vltior sit aliq̄.
Et in sacris literis. Secure sunt eū turbe de galilea
decapoli hierosolymis iudęa r̄ transiordan. Iudęa
tamē tota Palestina dicta est: q̄ prius Chanaan a si-
lio Chā. Terra dices opū/ frugū/ fertilitas/ opima bal-
samis. Cū ob singularē aeris temperiem r̄ elemēta